

Зарубіжний досвід реалізації механізмів публічного управління при впровадженні безбар'єрного простору у закладах освіти на економічних засадах для реабілітації військовослужбовців збройних сил України

Вдовенко Н. М.¹

Опубліковано	Секція	УДК
29.02.2024	Економіка	351/354

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11218608>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті наведено результати дослідження економічної складової при вивченні досвіду впровадження безбар'єрного простору в зарубіжних країнах на сучасному етапі, доступ до створення безбар'єрного простору у сфері закладів освіти на глобальному рівні є ключовими факторами для розвитку сучасного суспільства. В роботі розкрито розуміння як саме дане дослідження вплине і на процеси реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України в рамках єдиного медичного простору охорони здоров'я України як здобувачів в закладах освіти. Обґрунтовано сучасні підходи до виокремлення актуальності та проблемності питання створення безбар'єрного простору для інтеграції військових з інвалідністю. Запропоновано механізм надання додаткової освіти для ветеранів-інвалідів до повернення до мирного життя. Проаналізовано фінансові виклики у згаданій сфері, зокрема нестача ресурсів та нерівний доступ до якісної освіти. Запропоновано здійснювати обмін фахівцями з метою здійснення спільних досліджень і проектів, що сприяють розвитку безбар'єрної сфери у просторі закладів освіти України. Зазначено, що співпраця з міжнародними організаціями допомагає виробляти інноваційні підходи до роботи з особами з особливими освітніми потребами, підвищує якість створення безбар'єрної сфери у просторі закладів освіти. Рекомендована процедура вибору механізмів публічного управління узгоджено з економічним контентом, що дає можливість вивчення досвіду впровадження безбар'єрного простору в країнах світу та сприяє подоланню наслідків для суспільства в аспекті реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України, які повернулися додому та для повоєнної відбудови України.

Ключові слова: публічне управління, механізм, безбар'єрний простір, реабілітація, економічні програми розвитку, здобувачі освіти, єдиний медичний простір, Збройні Сили України, охорона здоров'я, військовослужбовці, заклади освіти, безбар'єрність, ветеран, особливі освітні потреби.

¹ доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0849-057X>

Foreign experience of implementation of public administration mechanisms in the implementation of barrier-free space in educational institutions on an economic basis for the rehabilitation of military officers of the armed forces of Ukraine

Annotation. The article presents the results of the study of the economic component when studying the experience of introducing a barrier-free space in foreign countries at the current stage, access to the creation of a barrier-free space in the field of educational institutions at the global level are key factors for the development of modern society. The work reveals an understanding of how exactly this research will affect the rehabilitation processes of servicemen of the Armed Forces of Ukraine within the framework of the unified medical space of health care of Ukraine as students in educational institutions. Modern approaches to highlighting the relevance and problematic nature of the issue of creating a barrier-free space for the integration of servicemen with disabilities are substantiated. A mechanism for providing additional education for disabled veterans before returning to peaceful life is proposed. Financial challenges in the mentioned area are analyzed, in particular, the lack of resources and unequal access to quality education. It is proposed to carry out an exchange of specialists in order to carry out joint research and projects that will contribute to the development of a barrier-free sphere in the space of educational institutions of Ukraine. Implementation of best practices in the field of education through cooperation with international organizations is also an important aspect. It is noted that such cooperation helps to develop innovative approaches to work with persons with special educational needs, increases the quality of creating a barrier-free sphere in the space of educational institutions. The recommended procedure for choosing public management mechanisms is coordinated with the economic content, which makes it possible to study the experience of implementing a barrier-free space in the countries of the world and helps to overcome the consequences for society in terms of the rehabilitation of servicemen of the Armed Forces of Ukraine who returned home and for the post-war reconstruction of Ukraine.

Keywords: public administration, mechanism, barrier-free space, rehabilitation, economic development programs, education seekers, unified medical space, Armed Forces of Ukraine, health care, military personnel, educational institutions, barrier-free, veteran, special educational needs.

Вступ

Дослідження економічної складової при вивченні досвіду впровадження безбар'єрного простору в зарубіжних країнах на сучасному етапі, доступ до створення безбар'єрного простору у сфері закладів освіти на глобальному рівні є ключовими факторами для розвитку сучасного суспільства. Ми також в даній роботі намагалися зрозуміти як саме дане дослідження вплине і на процеси реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України в рамках єдиного медичного простору охорони здоров'я України і як здобувачів в закладах освіти. Нині важливо підняти актуальне і проблемне питання створення безбар'єрного простору для інтеграції військових із інвалідністю, а також надання додаткової освіти для ветеранів-інвалідів до повернення до мирного життя. Вибір механізмів публічного управління узгоджено з економічним контентом дає можливість вивчення досвіду впровадження безбар'єрного простору в країнах світу, що сприятиме уможливленню подоланню серйозних можливостей розвитку суспільства, реабілітації військовослужбовців і підвищення його конкурентоспроможності. Тому вивчення та впровадження економічного контенту в цій сфері є надзвичайно актуальним для

України сьогодні. Досвід впровадження безбар'єрності у різних країнах світу, процеси формування економічного контенту відображено у працях вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема Гончаренко О., Шевченко В. [2], Кочубей Т., Левченко Н. [4], Денгельбаева Н., Иссенгалиева А., Лабенова Р., Туенбаева К., Агимбай А., Біготанов К. [5], Карпенко І. [6], Семенець-Орлова І., Горяна Л., Олексієнко О. [8], Черненко О. [9], Таранченко О., Найда Ю. [10] та інші вчені та дослідники даного питання.

Метою статті є вивчення досвіду застосування механізмів публічного управління при впровадженні безбар'єрного простору у закладах освіти на економічних засадах при реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України в умовах реалізації підходу до формування та імплементації державної політики для забезпечення безперешкодного доступу всіх груп населення до різних сфер життєдіяльності.

Результати

У глобалізованому сучасному світі, особливо актуальним є вивчення економічного контенту створення безбар'єрної сфери у просторі закладів освіти України. Безбар'єрна сфера в Україні має справу з чисельними фінансовими викликами, серед яких: нестача ресурсів, відсутність рівного доступу до якісної освіти для всіх верств суспільства, що не сприяє подоланню проблем організації безбар'єрного простору закладів освіти України. Одним із шляхів вирішення цих проблем є активний розвиток економічного контенту у сфері освіти. Україна має потенціал для співпраці з іншими країнами у таких напрямках, як обмін здобувачами освіти, управлінськими, науково-педагогічними кадрами, педагогічними який сприяє створенню і розвитку безбар'єрної сфери у просторі закладів освіти України, а також взаємне впровадження найкращих практик у освітньому просторі України [6, С. 37-43]. Акмеологічний підхід уможливорює застосовувати досвід провідних країн світу, розширює науковий світогляд. Відбувається розвиток міжнародних комунікаційних навичок. Це дає можливість ветеранів відчувати себе частиною співтовариства. Спільні дослідження та проекти дозволяють поєднувати зусилля науковців, педагогів з різних країн для вирішення актуальних проблем розвитку безбар'єрної сфери у просторі закладів освіти України [8]. Це сприяє обміну знаннями та досвідом, а також сприяє виробленню нових інноваційних підходів до роботи з людьми з особливими освітніми потребами, включаючи військовослужбовців. Зазначене, покращує впровадження найкращих практик безбар'єрної сфери у просторі закладів освіти України, допомагає країнам в уникненні помилок та впровадження ефективного наявних ресурсів. Сказане сприяє реалізації успішних освітніх ініціатив із залученням міжнародного досвіду та сприяє підвищенню якості освіти та розвитку суспільства в цілому.

Вітчизняними та зарубіжними науковцями звернуто увагу на основні напрями економічного контенту в освітній галузі. Вони знайшли відображення в Середньостроковій стратегії ЮНЕСКО на 2014–2021 рр. (Документ 37 С/4) і Проєкті програми та бюджету на 2014–2017 рр. (Документ 37 С/5 – II том Рішення 190 ЕХ/19) [7]. Вказані документи спрямовано на реалізацію глобальної ініціативи Генерального секретаря ООН Пан Гі Муна «Освіта в першу чергу» («ГІОП»). Тому передбачено розроблення і виконання Великої (Крупної) програми І. «Освіта в інтересах миру й сталого розвитку» (при збереженні пріоритетності програми «Освіта для всіх» («ОДВ», Документ 34 С/4 яку, за визнанням самих представників ЮНЕСКО, не вдалося виконати в 2008–2013 рр., оскільки в світі так і не зникла безграмотність. Першою стратегічною метою Програми «Освіта в першу чергу»

(«ГІОП») визначено розвиток системи освіти в цілях розширення можливостей якісного навчання для усіх людей упродовж життя [3, С. 24-27]. Згадані вище документи орієнтовані на досягнення глобальних цілей, зокрема, цілей сталого розвитку ООН. Дані напрямки економічного контенту в освітній галузі допомагають забезпечити доступ до якісної освіти для всіх людей незалежно від їхнього соціального становища, місця проживання чи економічного статусу і сприяють впровадженню безбар'єрної сфери в освіту та бути їй більш доступною.

На думку Терентьєвої Н., важливо те, що Стратегія «Освіта в першу чергу» («ГІОП») [3, С. 24-27] і програми ЮНЕСКО на період 2014–2021 років акцентують увагу на кількох ключових аспектах: а) освіта для всіх, оскільки продовжується прагнення досягти універсального доступу до освіти для всіх, зокрема, для тих, хто знаходиться в уразливому становищі або живе в ускладнених умовах; б) розвиток безбар'єрної сфери у просторі закладів освіти України, який спрямовано на створення та розвиток освітніх систем, що б забезпечували якісне навчання протягом усього життя, орієнтоване на потреби ринку праці та громадянське суспільство; в) мир і сталість, оскільки освіта розглядається як засіб сприяння миру, зменшення конфліктів та побудови суспільства сталого розвитку. Звертаємо увагу на питання міжкультурного розуміння та толерантності; г) співпраця та обмін досвідом, бо підтримка міжнародної співпраці, обмін досвідом і ресурсами між країнами з метою покращення освітніх систем і досягнення спільних цілей [3]; д) інновації в освіті, де відбувається сприяння впровадженню новітніх підходів і технологій в освітній процес (STEAM-освіта), мультисенсорних підходів, що сприяє підвищенню ефективності, доступності навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами та при реабілітації військовослужбовців.

Маємо відзначити, що згадані сектори покликані забезпечити сталий соціальний, економічний та культурний розвиток суспільства, зробити безбар'єрну сферу у просторі закладів освіти України більш доступною, якісною та адаптованою до вимог сучасності. Узагальнимо підстави для висновку, де процес реалізації механізмів публічного управління при впровадженні безбар'єрного простору у закладах освіти на економічних засадах і реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України включає в себе кілька ключових етапів й аспектів (рис. 1). В даному випадку кожен блок представляє один з етапів процесу, а стрілки показують напрямок руху від одного етапу до наступного. Наприклад, процес починається з розроблення правової бази, після чого переходить до розроблення стратегії. Моніторинг і контроль забезпечують зворотний зв'язок для постійного вдосконалення процесу реалізації механізмів публічного управління з урахуванням світового досвіду при впровадженні безбар'єрного простору у закладах освіти для реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України.

Економічний контент розвинених країн розглядають розширення галузі освіти як більш продуктивний шлях взаємодії всіх країн світу. Це означає включення до цільових груп не лише людей з інвалідністю, а й старших громадян, матерів маленьких дітей, сиріт і молоді з проблемами залежності, військовослужбовців Збройних Сил України. Зазначений підхід у працях більшості авторів, відкриває можливості для залучення різних соціальних груп до активної участі у суспільних процесах [2, С. 28-33]. Економічний контент вивчення досвіду впровадження безбар'єрності у країнах світу удосконалює комплексні підходи, що включають різноманітні стратегії та економічні програми соціальної інтеграції військовослужбовців, забезпечує створення сприятливих умов для участі різних соціальних верств у житті громад, сприяючи доступу до економічного благополуччя,

можливості самовираження, а також гарантуючи рівність у доступі до освіти впродовж життя.

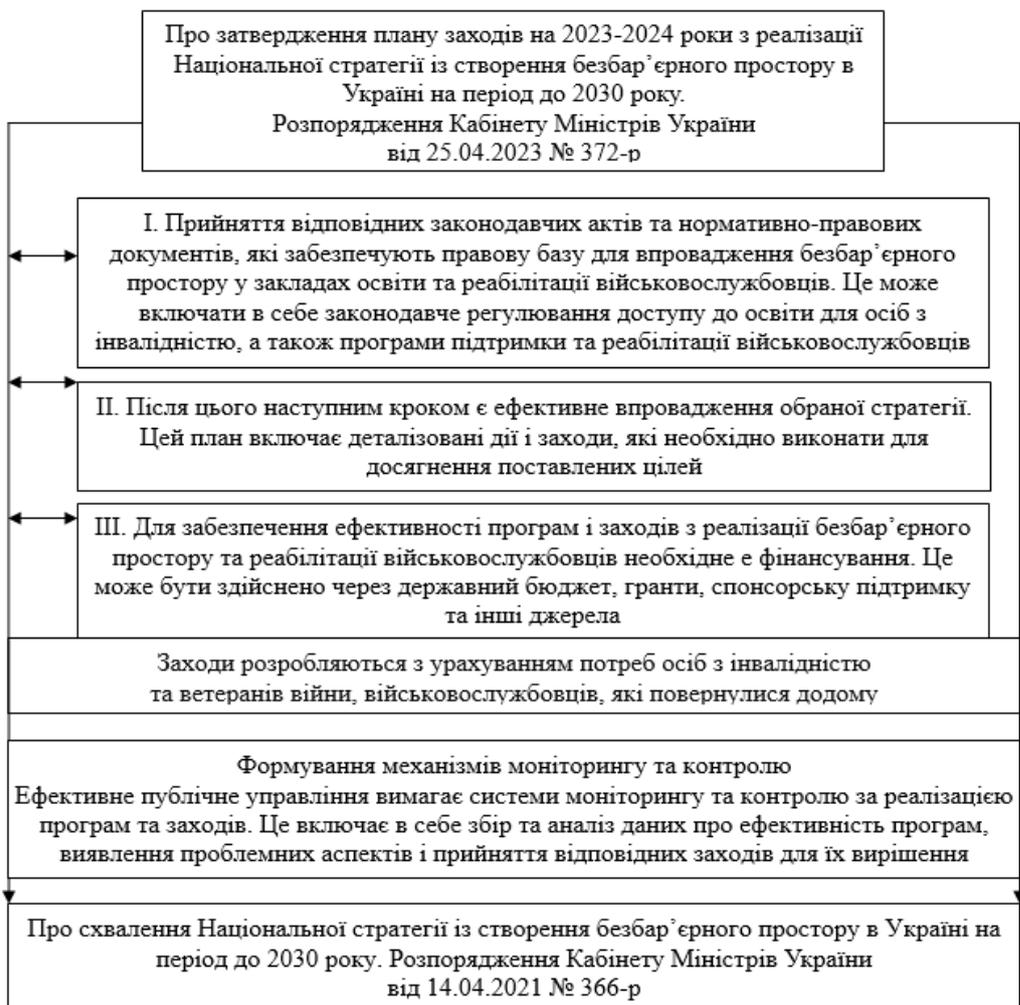

Рис. 1. Процес реалізації механізмів публічного управління з урахуванням світового досвіду при впровадженні безбар'єрного простору у закладах освіти для реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України

Важливість економічного контенту визначена у стратегії та плані дій Ради Європи щодо соціальної єдності, що були прийняті вже у 2010 році. Ці документи передбачають впровадження спеціалізованим міжурядовим органом Європейським комітетом з соціальної єдності. Останнім часом зростає значення місцевих стратегій і планів дій у цьому напрямку, що свідчить про розширення ролі громад у забезпеченні соціальної єдності, особливо у країнах, таких як Сполучене Королівство [10]. В даному випадку Таранченко О. М., Найда Ю. М. в своїй роботі «Загальні принципи здійснення адаптацій та модифікацій навчально-виховного процесу» ведуть мову про недостатній рівень статистичних даних, який і перешкоджає точному визначенню кількості людей, які щодня стикаються з різними бар'єрами, що ускладнює формування, реалізацію державної політики для подолання цих обмежень [10]. Тому Національна стратегія створення безбар'єрного середовища в Україні до 2030 року, яка схвалена розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р, спрямована на ідентифікацію основних проблем та розробку

і галузями, а не лише одного міністерства, відповідального за соціальну політику. На рівні Європейського Союзу не завжди відбувається повне узгодження заходів щодо усунення перешкод та застосування безбар'єрності. Документи Європейського Союзу, включаючи Директиви про рівне ставлення та заборону дискримінації, рівний доступ до системи добробуту та гендерну рівність, часто акцентують на значенні навчання протягом усього життя (life long learning – LLL), є ключовими для успішного впровадження багатьох ініціатив. В Україні особливої уваги потребує безбар'єрність у сфері освіти. Вона є критичною не лише з погляду забезпечення рівних можливостей для всіх громадян, а й для забезпечення сталого соціального та економічного розвитку країни.

Застосування принципів безбар'єрності у освіті може значно покращити доступ до освітніх послуг для людей з обмеженими можливостями, що сприятиме їхній інтеграції в суспільство та реалізації їхнього потенціалу.

Проблеми з доступністю освітніх закладів для людей з різними видами обмежень можуть бути різного характеру, включаючи фізичні, комунікаційні та інформаційні бар'єри. Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу та співпраці між різними сферами влади, цивільним суспільством та бізнесом.

Законодавство, що гарантує права людей з обмеженими можливостями на доступ до освіти, має бути ретельно розробленим і виконуватися. Потрібна також система моніторингу та оцінки, яка дозволить вчасно виявляти проблемні ситуації та вносити необхідні зміни. Тож вивчення досвіду впровадження економічного контенту при реалізації безбар'єрності у країнах світу, у створенні і розвитку безбар'єрного простору вітчизняних закладів освіти, не лише дозволить кожній людині з особливими освітніми потребами отримувати необхідні знання та навички для самореалізації, а й сприятиме розвитку суспільства в цілому шляхом забезпечення більш широкого доступу до освітніх можливостей і розширення кадрового потенціалу країни.

Висновки

Таким чином, дослідження економічного контенту при вивченні досвіду впровадження безбар'єрності у країнах світу у сфері розвитку безбар'єрної освіти в Україні відіграють важливу роль у забезпеченні доступу до якісних знань для всіх громадян, розвитку інноваційних підходів до навчання та виховання, а також у підвищенні міжнародного престижу української системи освіти. Події сьогодення потребують особливої уваги у створенні спеціального безбар'єрного простору для інтеграції військових з інвалідністю, а також надання додаткової освіти для ветеранів-інвалідів для повернення до мирного життя. Безбар'єрність відіграє ключову роль у зміцненні соціальної єдності в громадах, що полягає в здатності забезпечити загальний добробут, зменшити нерівність, запобігти маргіналізації. Посилення міжнародного співробітництва сприятиме створенню безбар'єрного й інклюзивного освітнього середовища для всіх громадян, включаючи сферу реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України в рамках єдиного медичного простору охорони здоров'я і освіти та науки України в сучасних трансформаційних умовах для розв'язання основних проблем у сфері безбар'єрності.

Список використаних джерел

1. Про затвердження плану заходів на 2023-2024 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.04.2023 № 372-р. Офіційний

в

і

с

н

и

к

2. Гончаренко О. І., Шевченко В. В. Міжнародне співробітництво в сфері освіти: теоретичний аналіз та практика. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2018. Вип. 90. С. 28-33.
3. Терентьева Н. Контент Цілей розвитку тисячоліття: проблема збереження репродуктивного здоров'я в освітньому середовищі. Актуальні проблеми здоров'язбереження в Україні: педагогічні та медичні проблеми репродуктивного здоров'я: матеріали Міжнародного науково-практичного семінару, 24 квітня 2014 р. Черкаси. 2014. С. 24-27.
4. Кочубей Т., Левченко Н. Загальні засади створення безбар'єрного середовища для людей з інвалідністю. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8. №. 2. С. 204-214. DOI: 10.25128/2520- 6230.21.2.6 6
5. D
e
6. Карпенко І. О. Міжнародне співробітництво в сфері освіти як фактор підвищення якості освітніх послуг. Проблеми та перспективи розвитку освіти. 2019. С. 37-43.
7. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.
8. Бемонець-Орлова І., Горяна Л., Сидоренко С., Олексієнко О. Методичне забезпечення публічного управління розвитком безбар'єрного простору в закладах освіти України К.: Міжрегіональна Академія управління персоналом. 2023. 112 с.
9. Черненко О. О. Розвиток освіти в умовах глобалізації: тенденції та виклики. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2019. Вип. 27. С. 18-24.
10. Таранченко О. М., Найда Ю. М. Загальні принципи здійснення адаптацій та модифікацій навчально-виховного процесу. Інклюзивна школа: особливості організації та управління. К.: 2007. 128 с.
11. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р. Офіційний вісник України. 2021. № 36. С. 61.
12. Building public spaces for people with disabilities, children, and elders. 2021. Inter-American Development Bank. 301 p.

l

i

e

v

a

.

,

L

a

b

e

n

o

v

a

.

,

u

e

n

h